сил, які демонструють високу активність діяльності, необхідної для суспільства як цілого: благодійність, волонтерство, екологічні рухи.

Список літератури

1. Кононов И.Ф. Интеллигенция, власть и катастрофа советского социализма. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/intelligentsiya-vlast-i-katastrofa-sovetskogo-sotsializma
2. Бичко І. Українська інтелігенція. Мала енциклопедія етнодержавознавства / НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького; Редкол.: Ю.І.Римаренко (відп.ред.) та ін. К.: Довіра: Генеза, 1996. С.147-149.
3. Фуко М. Интеллектуалы и власть. URL: https://monoskop.org/images/8/83/Fuko_Misel_Intellektualy_i_vlast_1.pdf
4. From the Sociology of Intellectuals to the Sociology of Interventions. URL: http://sociology.columbia.edu/files/sociology/1.pdf
5. Фадеева Л. Дискуссии об интеллигенции как способ ее самоидентификации. URL: http://www.intelligentia.ru/diskusi-ob-inteligenci-kak-sposob-e-samoidentifikaci.html
6. Алёхин В.В. Интеллигенция (философско-социологический очерк). Донецк, 2000. 62 с.
7. Куренной В. Карл Манхейм // Мыслящая Россия: история и теория интеллигенции и интеллектуалов. URL:http://www.fundeh.org/files/publications/148/tr2-2.pdf
8. Желтов В.В., Желтов М.В. История западной социологии: этапы, идеи, школы. М.: Академический проект; Гаудеамус, 2010. 863 с.

Суюсанов Л. І.

Доля на тлі епохи: Яків Ілліч Вєснік - перший директор комбінату «Криворіжсталь»

У червні 1999 року на честь ювілею - 65 річчя Криворізького металургійного комбінату - було відкрито пам'ятник Якову Іллічу Вєсніку - начальнику будівництва і першому директору майбутнього промислового гіганта країни. Ким же він був і в чому полягає його заслуга перед містом?

Майбутній металург народився в 1894 році в білоруському місті Пінську. З дитинства залучився до політичної діяльності, з одинадцяти років на робочих страйках розклеював більшовицькі листівки. Після закінчення гімназії виїхав до Швейцарії, навчався в Лозаннському університеті. Улітку 1914 року повернувся до Росії, де був мобілізований до царської армії. У боях у Східній Прусії був важко поранений, після лікування в госпіталі - комісований. Пізніше він влаштувався на роботу слюсарем на петербурзькому заводі «Айваз», де познайомився з М. І. Калініним – активним членом РСДРП, майбутнім головою Президії Верховної Ради СРСР. Працюючи на заводі, Яків Ілліч одночасно навчався в Політехнічному інституті. Набуті знання, обізнаність із організацією роботи промислових підприємств знадобляться йому й надалі.

Позитивно зустрівши революцію, Вєснік Я. І. взяв активну участь у боротьбі за встановлення радянської влади в 1917-1921 роках: командир загону Червоної гвардії Виборзького району, комісар пошти і телеграфу Виборзького району, член Реввійськради 8,11,15 армій Південного фронту. Після важкого поранення в обидві ноги він проходив лікування в місті Баку. У госпіталі за пораненим бійцем, у якого починалася гангрена, старанно доглядала молоденька медсестра, чешка за національністю, Євгенія Немечек. Коли постало питання, ампутувати чи ні Якову обидві ноги, вона зізналася йому в любові і заприсяглася, що незалежно від результату операції, готова бути з ним все життя.

По завершенні громадянської війни Я. І. Вєснік взяв активну участь у будівництві нової держави. У мирний час він представляє торгово-дипломатичні інтереси країни в США і Швеції, керує будівництвом нафтопроводу в Азербайджані. У 1928 році його було призначено на відповідальну посаду заступника керівника торгового представництва в Швеції. У 1929-1930 роки Яків Вєснік продовжував обіймати керівні посади на будівництві відомого «Магнітобуду» на Уралі, організовує закупівлю обладнання з Європи для споруджуваного комбінату, безпосередньо керує запуском прокатного цеху на «Магнітці» [5, с. 118].

Проте пік його діяльності та кар'єри прийшовся на 30-ті роки.

16 червня 1931 року голова ВРНГ СРСР Г. К. Орджонікідзе підписує наказ про будівництво металургійного заводу в місті Кривий Ріг. На пропозицією С. Орджонікідзе начальником нового великого будівництва було призначено досвідченого металурга та господарника Якова Ілліча Вєсніка. Найближчими його помічниками стали Андрій Горький - заступник з будівництва, Іван Сердюк -начальник відділу кадрів.

У першу чергу необхідно було обрати місце для майбутнього металургійного комбінату. З чотирьох варіантів вирішили зупинитися в районі недалеко від станції Червона. У зв'язку із будівництвом необхідно було терміново вирішувати основні завдання: потрібною була велика кількість робітників і будівельників різних спеціальностей і кваліфікацій, будівельне та спеціальне обладнання, машини, інструменти тощо. Поруч із цим потрібно було паралельно будувати гуртожитки, будинки і всю необхідну інфраструктуру для життя і побуту будівельників, робітників та їхніх сімей (лікарні, школи, дитячі садки, клуби, стадіони), терміново вирішувати проблему із забезпеченням продуктами харчування, організацією підсобних господарств, птахофабрики, відкриттям їдалень на будівельних ділянках. Складність завдань, що стояли перед Я. І. Вєсніком, значною

мірою зумовлювалися високими темпами приросту населення – 10-12 відсотків на рік [4, с. 184].

За партійною рознарядкою до Кривого Рогу прибували люди з довколишніх сіл та з інших регіонів України. 8 тисяч робітників було надіслано з Харкова. Будівництво «Криворіжсталі» не обійшлось без участі спеціального континенту робітників - ув'язнених, перекинутих сюди з будівництва Беломорканалу.

4 серпня 1934 року була запущена перша, а через деякий час - друга доменна піч. Яків Ілліч особисто керував задувкою перших двох домен, запуском коксохімічного заводу. Через чотири місяці завод дав рекордну кількість чавуну - 337 тонн замість запланованих 220 тонн. За підсумками великого будівництва групу керівників та будівельників було заохочено, Начальник будівництва і він же перший директор «Криворожсталі» нагороджений орденом Ленина. Вєснік Я. І. керував металургійним комбінатом до страшної для держави дати - 1937 року, початку кривавих політичних репресій.

10 листопада 1937 Я. І. Вєсніка було заарештовано. Маніпулюючи бездоказовими стандартними в зраді звинуваченнями, суд вирішив долю директора найбільшого в країні металургійного гіганта - смерть через розстріл. 17 листопада 1937 вирок було виконано [3, с.180].

Драматично склалася доля членів його родини. Дружина Якова Ілліча - Вєснік Євгенія Емануїлівна, освічена та інтелігентна жінка завжди була поруч з чоловіком, надавала йому допомогу. В 1933 році вона організувала жіночий рух на будівництві заводу «Криворіжсталь», будівництво і роботу птахофабрики на «Кривбуді». Син - Вєснік Євген Якович, дивом врятувався від жорстокого терору. Він згадує, що маму, яка керувала великою птахофабрикою, відправили на заслання до сумнозвісного АЛЖИРу - Акмолинського табору дружин зрадників батьківщини: «У листопаді 1937 року о 5-й годині ранку прийшли за мамою. Яким дивом мама сунула мені в труси ощадкнижку, як потім виявилося на пред'явника, внесок всього 800 рублів. Пам'ятаю, як мама поцілувала мене і сказала: «Запам'ятай, Женю, твої батьки - чесні люди, і щоб не сталося, нікому не вдасться заплямувати їх імена» [1, с.5]. Євгенія Емануїлівна з 1937-го до середини 50-х років перебувала в таборах для політічних в'язнів.

Син – Вєснік Євген Якович, який мешкав з батьками в Кривому Розі, після їх арешту виїхав до Москви. У Москві від арешту 14-річний Женя уцілів просто дивом, зістрибнувши з вантажівки, на якому везли дітей «ворогів народу» до спеціального табору. Після закінчення школи вступив до театрального училища імені Щепкіна, з другого курсу пішов на фронт.

У складі артилерійської бригади гвардії лейтенант Вєснік Є. Я. командував взводом [2, с. 15]. За героїзм і мужність був нагороджений двома медалями «За відвагу», орденами Червоної Зірки і Вітчизняної війни 2 ступеня. Після війни і до самої смерті працював актором театру та кіно. На сцені зіграв 140 ролей, а в кіно понад 90. В 1971 році йому було присвоєне почесне звання Народний артист СРСР.

Жителі Кривого Рогу зберігають добру пам'ять про Якова Вєсніка - людину, яка зробила дуже багато для становлення важливого промислового центру України. У місті є вулиця імені Якова Вєсніка, в театрі поставлено п'єсу про нього, є вірші, присвячені талановитому інженеру та організатору. Але, мабуть, найкращою згадкою про нього є металургійний комбінат, який сьогодні називається ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». Він має важливе значення для розвитку міста й усього регіону, є запорукою добробуту сімей мешканців міста, стабільного розвитку економіки області та всієї країни.

Список літератури

1. Весник Е.Я. Дарю, что помню. – М. : Вагриус, 2005. – 95 с.
2. Весник Е.Я. Записки артиста. – М. : АСТ: Зебра Е, 2009. – 360 с.
3. Енциклопедія Криворіжжя. У 2-х томах / Авт. і керівник проекту В.П. Бухтіяров. – Т.1. (А-К). – Кривий Ріг : Видавництво «ЯВВА», 2005. – 700 с.
4. Мельник О.О. Криворізька міськрада в 1920-1941 роках. – Кривий Ріг : Видавничий дім, 2005. – 368 с.
5. Степаненко А. Дев'яносто страниц из жизни Олександра Васякина. – Кривой Рог – Житомир : Вид-во ЧП «Рута», 2016. – 236 с.

ТИТАРЕНКО О. Ю.

МІСЦЕ ТВОРЧОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ ДОНБАСУ В ОФІЦІЙНОМУ ДИСКУРСІ В ПЕРІОД ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ

Динаміка культурних процесів на Донбасі у повоєнний період не в останню чергу була детермінована позицією органів влади, партійних структур як на місцевому, так і на центральному рівнях. Незважаючи на те, що травматичний досвід війни, очікування перемоги породили в суспільстві сподівання на краще, командно-адміністративна система проявила явну неготовність до лібералізації режиму. Навпаки, перемога у війні послужила тим легітимізуючим чинником для влади, що надав нового імпульсу застосуванню командно-адміністративних методів управління, що проявилося, зокрема, в культурній сфері [1, с. 281]. Діяльність влади була спрямована на створення нових ціннісних та моральних орієнтирів, які відповідали уявленням про характер повоєнного радянського суспільства. Це, зокрема, відбилося в низці